

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Навчально-науковий інститут післядипломної освіти
Кафедра історії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор
ЧНУ ім. П. Могили
Котляр Ю.В.

« 03 » 11 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ІСТОРІЯ ДЕРЖАВНИХ УСТАНОВ»

Галузь знань 03 «Гуманітарні науки»
Спеціальність 032 «Історія та археологія»

Розробник

Завідувач кафедри історії

Гарант освітньої програми

Т.в.о. директора НН ІПО

Начальник НМВ

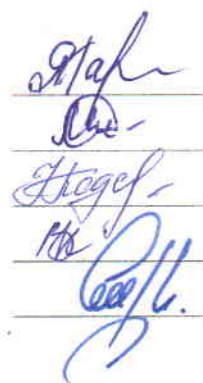
Гаргаун Я.І.

Міронова І.С.

Підберезних І.Є.

Каблуча В.І.

Шкірчак С.І.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Характеристика дисципліни	
Найменування дисципліни	Історія державних установ	
Галузь знань	03 «Гуманітарні науки»	
Спеціальність	032 «Історія та археологія»	
Спеціалізація (якщо є)	-	
Освітня програма	«Історія та археологія»	
Рівень вищої освіти	Другий (магістерський)	
Статус дисципліни	Вибіркова	
Курс навчання	5	
Навчальний рік	2022-2023 н. р.	
Номер(и) семестрів (триместрів):	-	Заочна форма
	-	14, 15
Загальна кількість кредитів ЄКТС/годин	5,5 кредитів / 165 годин	
Структура курсу: <ul style="list-style-type: none"> - лекції - семінарські заняття (практичні, лабораторні, півгрупові) - годин самостійної роботи студентів 	Денна форма	Заочна форма
	-	Всього – 165 годин
	-	10 годин
	-	10 годин
	-	145 години
Відсоток аудиторного навантаження	-	12%
Мова викладання	українська	
Форма проміжного контролю (якщо є)	-	
Форма підсумкового контролю	залік	

2. Мета, завдання та результати вивчення дисципліни

2.1. Мета: ознайомити студентів із процесом виникнення та розвитку держави та апарату управління, історію державних установ України за певних історичних періодів в цілому, а також окремих установ як фондоутворювачів. Сформувані цілісне розуміння процесів, закономірностей та особливостей створення, діяльності та кризових явищ в історії державних установ. Навчити студентів вільно оперувати сучасними концептами історичного державотворення та широким фактологічним матеріалом.

2.2. Завдання:

- ознайомити магістрантів з теоретичними основами інституціознавства як науки, його понятійним апаратом та терміносистемою;
- сформувані у магістрантів розуміння специфіки створення та діяльності державних установ в Україні з огляду на тривалий час її бездержавного існування;
- ознайомити магістрантів із загальною характеристикою системи державних установ України у різні історичні епохи;
- показати основні види історичних джерел, що утворилися в діяльності державних установ.

2.2 Результати вивчення дисципліни

Розроблена програма відповідає освітньо-професійній програмі «Історія та археологія» та орієнтована на **формування компетентностей**:

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК03. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК10. Здатність до пошуку, обробки та аналізу інформації різних джерел.

ЗК11. Здатність проявляти творчий підхід в розробці ідей і досягнення цілей.

ЗК12. Здатність представити складну інформацію у стислій усній та письмовій формі.

Спеціальні компетентності (СК)

СК04. Здатність виявляти специфіку в підходах до вирішення проблем в галузі історії та археології представників різних наукових напрямів та шкіл, критично осмислювати новітні досягнення історичної науки.

СК05. Здатність розробляти і реалізовувати наукові та прикладні проєкти у сфері історії, археології та/або дотичні до них міждисциплінарні проєкти.

СК10. Усвідомлення принципів академічної доброчесності та норм професійної етики.

Очікувані результати навчання

Відповідно до освітньо-професійної програми очікувані **результати навчання** включають:

ПР03. Розробляти й реалізовувати історичні та міждисциплінарні проєкти з урахуванням сучасних методологічних підходів.

ПР05. Планувати і виконувати наукові дослідження у сфері історії та археології, висувати та перевіряти гіпотези, обирати методи дослідження, аналізувати результати, обґрунтовувати висновки.

ПР10. Аналізувати історичні документи та історико-географічні тексти з різних періодів, інтерпретувати та контекстуалізувати їх правильно в кваліфікаційній роботі та письмових звітах.

3. Програма навчальної дисципліни

Заочна форма:

	Теми	Лекції	Семінарські	Самостійна робота
1	Тема 1. Історія державних установ України: предмет, об'єкт, специфіка та терміносистема навчальної дисципліни	2	2	25
2	Тема 2. Понятійний апарат та періодизація ІДУ	2	2	25
3	Тема 3. Джерельна та історіографічна база дослідження історії державних установ	2	2	25
4	Тема 4. Урядуючі інституції Давньої Русі (IX–XIII ст.) .	2	2	25
5	Тема 5. Державні установи України за Російської імперії	1	1	22,5
6	Тема 6. Новітня історія державотворення в незалежній Україні.	1	1	22,5
	Всього за курсом	10	10	145

4. Зміст навчальної дисципліни

Заочна форма

4.1. План лекцій

	Тема заняття / план
1	<i>Тема 1. Історія державних установ України: предмет, об'єкт, специфіка та терміносистема навчальної дисципліни</i> <ul style="list-style-type: none">- Предмет і об'єкт дисципліни «Історія державних установ»- Особливості та хронологічні межі вивчення дисципліни
2	<i>Тема 2. Понятійний апарат та періодизація ІДУ</i> <ul style="list-style-type: none">- Специфіка та періодизація історії державних установ України- Понятійний апарат та основні терміни інституціознавства
3	<i>Тема 3. Джерельна та історіографічна база дослідження історії державних установ</i> <ul style="list-style-type: none">- Джерела з історії урядуючи інституцій України: класифікація та загальний огляд- Загальна історіографія українського інституціознавства- Аналіз закордонних джерел присвячених історії державних установ
4	<i>Тема 4. Урядуючі інституції Давньої Русі (IX–XIII ст.)</i> <ul style="list-style-type: none">- Урядуючі інституції України – Київської Русі- Урядуючі інституції Галицько-Волинського князівства/королівства
5	<i>Тема 5. Державні установи України за Російської імперії</i> <ul style="list-style-type: none">- Становлення губерніяльної системи в Росії та її перенесення на українські терени- Центральні та місцеві установи Російської імперії у другій половині XVIII ст.- Російська система генерал-губернаторського правління в Україні XIX – початку XX ст.
6	<i>Тема 6. Новітня історія державотворення в незалежній Україні</i> <ul style="list-style-type: none">- Державний апарат: визначення, ознаки.- Принципи організації державного апарату та функціонування державних установ України.- Функції та структура державного апарату України

4.2. План практичних (семінарських, лабораторних, півгрупових) занять

	Тема заняття / план
1	<i>Тема 1. Історія державних установ України: предмет, об'єкт, специфіка та терміносистема навчальної дисципліни</i> <ul style="list-style-type: none">- Предмет і об'єкт дисципліни «Історія державних установ»- Особливості та хронологічні межі вивчення дисципліни
2	<i>Тема 2. Понятійний апарат та періодизація ІДУ</i> <ul style="list-style-type: none">- Специфіка та періодизація історії державних установ України- Понятійний апарат та основні терміни інституціознавства
3	<i>Тема 3. Джерельна та історіографічна база дослідження історії державних установ</i> <ul style="list-style-type: none">- Джерела з історії урядуючи інституцій України: класифікація та загальний огляд- Загальна історіографія українського інституціознавства- Аналіз закордонних джерел присвячених історії державних установ
4	<i>Тема 4. Урядуючі інституції Давньої Русі (IX–XIII ст.)</i> <ul style="list-style-type: none">- Урядуючі інституції України – Київської Русі- Урядуючі інституції Галицько-Волинського князівства/королівства
5	<i>Тема 5. Державні установи України за Російської імперії</i>

	<ul style="list-style-type: none"> - Становлення губерніальної системи в Росії та її перенесення на українські терени - Центральні та місцеві установи Російської імперії у другій половині XVIII ст. - Російська система генерал-губернаторського правління в Україні XIX – початку XX ст.
6	<p><i>Тема 6. Новітня історія державотворення в незалежній Україні</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Державний апарат: визначення, ознаки. - Принципи організації державного апарату та функціонування державних установ України. - Функції та структура державного апарату України

5. Завдання для самостійної роботи

Перелік питань до самостійної роботи:

- Зміст понять «державна установа», «державний устрій», «державний апарат».
- Що таке державна установа, урядуюча інституція?
- Особливості предмету історії державних установ
- Бібліографія основних праць з українського інституціознавства.
- Чи збереглися архівні документи про урядуючі інституції Давньої Русі?
- Якими видами архівних джерел представлені державні установи XIX ст.?
- Обов'язкові документи, яким регулюється діяльність державної установи.
- Основні особливості державного устрою Давньої Русі.
- Роль Боярської думи і князівських з'їздів у Давній Русі.
- Особливості державної організації Галицько-Волинського князівства.
- Обов'язки печатника при князі.
- Роль «ранніх мастків» Литви як центрів державного управління.
- Основні джерела формування системи урядуючих інституцій Великого князівства Литовського.
- Права і функції Панів-Ради в XIV, XV та XVI ст.
- Основні ознаки перетворення Великого князівства Литовського на станову державу.
- Формат державного устрою українських земель у Речі Посполитій (на основі аналізу статей Люблінської унії 1569 р.).
- Характеристика структури державного управління Речі Посполитій.
- Ознаки станово-представницької системи управління Речі Посполитій та її державних органів.
- Перелік земських урядовців Речі Посполитою за ієрархічною ознакою.
- Роль судових органів в управлінні Річчю Посполитою.
- Значення Волинського та Київського удільних князівств у формуванні Великого князівства Литовського.
- Державні функції шляхетських сеймиків.
- Функції короля у Речі Посполитій.
- Адміністративна система Запорозької Січі XVI–XVIII ст.
- Система органів влади Війська Запорозького.
- Склад вищої (генеральної) старшини Війська Запорозького з її ієрархічною ознакою.
- Особливості полково-сотенного устрою Війська Запорозького.
- Відмінності в адміністративному устрої Гетьманщини та Слобожанщини.
- Основні особливості полково-сотенного устрою Гетьманщини.
- Перелік центральних колегій на початку та наприкінці XVIII ст. в Російській Імперії.
- Основні етапи формування губернської системи управління Російської імперії у XVIII ст.
- Становище Гетьманщини у складі Російської імперії у 1722–1764 роках.
- Основні засади здійснення губернського поділу в Російській імперії у XVIII ст.
- Перелік основних місцевих установ та їх функцій у XVIII ст.
- Основні причини реформування губернської системи управління Російської імперії наприкінці XVIII ст.
- Законодавча комісія 1767–1768 років як одна з перших представницьких органів Російської імперії.
- Причини ліквідації автономного устрою Гетьманщини та Запорозької Січі у 1775–1781 роках.
- Права генерал-губернатора Малоросійської губернії.
- Мережа місцевих губернських установ наприкінці XVIII ст.

- Причини, що призвели до появи і тривалого існування на українських теренах інституту генерал-губернаторів.
- Основні функції канцелярії генерал-губернатора.
- Надгубернські функції генерал-губернатора.
- Стосунки генерал-губернатора з центральною владою у різні історичні епохи.
- Чому і коли на початку ХХ ст. генерал-губернаторства були відроджені в якості тимчасових установ?
- Коло обов'язків і завдань губернатора.
- Завдання і функції канцелярії губернатора та губернського правління.
- Основні установи губернського рівня, у діяльності яких брали участь представники станів.
- Перелік основних місцевих установ та їх функцій у ХІХ ст.
- Центральні установи, яким підпорядковувався губернатор.
- Залежність від влади губернатора фінансових губернських установ.
- Різниця між цивільним та військовим губернаторами.
- Ефективність системи губернських установ Російської імперії.
- Хронологічні межі існування Галицького губернаторства та намісництва.
- Перелік основних структурних підрозділів Галицького намісництва впродовж ХІХст.
- Особливості управління Буковиною наприкінці ХVІІІ — у ХІХ ст.
- Спільні риси та основні відмінності російської та австрійської систем державних установ на українських теренах.
- Функції Галицького та Буковинського сеймів.
- Основні етапи створення австрійської системи управління в Західній Україні.
- Причини створення і завдання діяльності Тимчасового військового генерал-губернаторства Галичини.
- Внутрішня структура цивільної та військової частини генерал-губернаторства.
- Основні причини низької ефективності діяльності адміністративних органів Російської імперії в Галичині.
- Місцеві установи, які були створені на Галичині та Буковині у 1914–1917 роках.
- Система органів державної влади УЦР.
- Державно-адміністративний устрій УНР.
- Встановлення радянської системи управління в Україні.
- Спроби реформування систему органів державного управління під час Хрущовської «відлиги» та в умовах поглиблення кризи радянської системи.
- Урядуючі інституції в незалежній Україні на сучасному етапі її розвитку.
- Перспективи розвитку державних установ в сучасній Україні.

Тематика творчих робіт

1. Особливості створення, діяльності та періодизація історії урядуючих установ в Україні.
2. Державно-адміністративна система Київської Русі.
3. Система органів державного управління Великого князівства Литовського.
4. Особливості державного управління Речі Посполитої.
5. Державно-адміністративний устрій Війська Запорозького Низового (Запорозької Січі).
6. Інститут гетьманства та особливості державної регламентації Гетьманської України.
7. Адміністративний устрій Слобідської України.
8. Адміністративний устрій Правобережної України у другій половині XVII – на початку XVIII ст.
9. Система органів влади на місцях в Російській Імперії.
10. Українські накази до Законодавчої комісії 1767–1768 років.
11. Роль та особливості функціонування Малоросійського генерал-губернаторства.
12. Новоросійське та Бессарабське генерал-губернаторство: основні завдання та функції.
13. Київське, Подільське та Волинське генерал-губернаторство: основні завдання та функції.
14. Створення і функції Галицького намісництва.
15. Станово-представницькі та місцево-адміністративні органи управління на Галичині.
16. Адміністративні установи Буковини у складі імперії Габсбургів.
17. Процеси державотворення на українських землях кін. XIX-XX ст..
18. Історія утворення та функціонування державних установ України в період СРСР.
19. Новітня історія державотворення в незалежній Україні.
20. Інструментальні та інформаційні аспекти управління державною установою .

Вимоги до написання та захисту роботи

Написання. Творча робота повинна бути самостійним дослідженням і включати: виклад суті питання, аналіз літератури з обраної теми, зазначення позитивних ознак та недоліків розвитку державних установ у досліджуваній період, теоретичне узагальнення і науково обґрунтовані висновки; список використаної літератури. Стиль викладення матеріалу має бути науково-діловим. Вимоги до написання - набирається на комп'ютері в текстовому редакторі «WORD» (шрифт 14, «Times New Roman», інтервал 1,5). Поля: верхнє – 20 мм, нижнє – 20 мм, лівє – 25 мм, правє – 15 мм. Творчу роботу роздруковують на принтері з одного боку аркуша білого паперу формату А4 (210X297 мм). Обсяг основного тексту (без титульної сторінки, плану, висновків і списку використаної літератури та джерел) – 15-17 сторінок

Захист. На захист творчої роботи кожному студенту виділяється 7-10 хвилин. Обов'язковим є представлення роботи за допомогою створення презентації PowerPoint.

6. Підсумковий контроль

Формою підсумкового контролю є залік, який проводиться в усній формі. Робота студентів оцінюється за підсумками виконання основних видів завдань. Якщо студент не відвідував курс лекцій, семінарські заняття і не виконав контрольні заходи, а, отже, не набрав необхідної кількості балів, то він, за рішенням кафедри, не допускається до складання заліку.

Перелік питань до заліку з дисципліни «Історія державних установ»

1. «Історія державних установ України» як наукова і навчальна дисципліна.
2. Класифікація історичних джерел з історії створення та особливості функціонування, завдань, діяльності державних установ в Україні.
3. Опубліковані та архівні джерела з історії держустанов.
4. Ієрархічна система законодавчо-нормативних актів, що регулюють питання створення, ліквідації та межі повноважень державних установ.
5. Загальна історіографія українського інституціознавства.
6. Специфіка та періодизація історії державних установ України
7. Понятійний апарат та основні терміни інституціознавства
8. Особливості створення та діяльності державних установ на території України.
9. Періодизація історії урядуючих установ в Україні.
10. Основні поняття про державу, завдання та функції державних установ.
11. Система урядуючих органів Київської Русі.
12. Роль Віча та боярської ради (Думи) в Давній Русі.
13. Дружина та княжий двір як органи управління в Давній Русі.
14. Судова система Київської Русі.
15. Особливості формування системи державного управління Галицько-Волинського князівства.
16. Роль боярської ради в Галицько-Волинському князівстві.
17. Придворні чини в Галицько-Волинського королівстві.
18. Причини занепаду давньоруських князівств.
19. Історична доля українських земель після занепаду Галицько-Волинського королівства.
20. Державно-адміністративна система Великого князівства Литовського.
21. Великий князь та удільні литовські князі як керівники ВКЛ.
22. Урядовці Княжого двору у ВКЛ.
23. Роль великокнязівських маєтків в управлінні ВКЛ.
24. Функції та роль Панів-Рад у ВКЛ.
25. Система урядуючих інституцій ВКЛ XVI ст.
26. Судова система ВКЛ.
27. Перетворення ВКЛ на станову державу. Формування установ станово-представницької монархії.
28. Люблінська унія 1569 р. та її вплив на державний устрій українських земель Речі Посполитої.
29. Система державного управління Речі Посполитої.
30. Роль та функції Сейму у структурі державного управління РП.
31. Судова система РП.
32. Земські урядовці Речі Посполитої.
33. Особливості адміністративного устрою Запорозької Січі (ЗС).
34. Різновиди та функції козацьких рад на ЗС.
35. Курінь як основна військово-адміністративна одиниця Запорозької Січі.
36. Ієрархічна структура військової старшини Запорозької Січі.
37. Органи законодавчої й виконавчої влади на ЗС.

38. Роль та функції Кошового отамана на Січі.
39. Особливості паланкового устрою Нової Запорозької Січі.
40. Полково-сотенний устрій Війська Запорозького.
41. Склад генеральної старшини Війська Запорозького.
42. Судова система на ЗС.
43. Інститут гетьманства (походження, історична доля, функції).
44. Реформація структури державних органів Війська Запорозького.
45. Законодавча, виконавча та судова система Гетьманату.
46. Адміністративний устрій Слобідської України.
47. Адміністративний устрій Правобережної України у другій половині XVII – на початку XVIII ст.
48. Основні етапи становлення губернської системи управління в Росії.
49. Центральні установи Російської імперії у XVIII ст.
50. Статус українських територій у складі Російської Імперії.
51. Система органів місцевого самоврядування в Російській Імперії у XVIII ст.
52. Регламентація органів православної віри в Російській Імперії та їх роль в загальній системі державного управління.
53. Контрольно-ревізійні органи управління в РІ.
54. Центральні органи законодавчої влади в РІ.
55. Центральні органи виконавчої влади в РІ.
56. Єкатерининська законодавча комісія та її роль в системі державотворення РІ.
57. Реформування органів місцевого самоуправління в кінці XVIII ст.
58. Ліквідація українських установ Гетьманщини та Слобожанщини.
59. Створення російських губернських установ в Україні.
60. Малоросійське генерал-губернаторство: основні завдання та функції.
61. Новоросійське та Бессарабське генерал-губернаторство: основні завдання та функції.
62. Київське, Подільське та Волинське генерал-губернаторство: основні завдання та функції.
63. Місцеві державні установи в Підросійській Україні XIX – поч. XX ст.
64. Галицьке генерал-губернаторство як крайовий орган управління Австрійської імперії.
65. Створення і функції Галицького намісництва.
66. Станово-представницькі органи управління на Галичині.
67. Місцеві адміністративні установи Галичини.
68. Адміністративні установи Буковини у складі імперії Габсбургів.
69. Національно-визвольна боротьба і українське державотворення 1917–1922 рр.
70. Утворення Центральної Ради та формування органів державного управління в Україні на початку XX ст.
71. Організація державної влади й управління в період Гетьманату.
72. Створення апарату державного управління Директорією УНР.
73. Структури органів державної влади й управління в Західно-Українській Народній Республіці.
74. Створення радянських органів (наркоматів та главків).
75. Становлення партійно-державної бюрократичної радянської системи в Україні.
76. Державне управління в УРСР в умовах створення та функціонування загальносоюзної партійно-радянської системи.
77. Державні установи Польщі, Румунії, Чехословаччини на Західній Україні (1921–1940).
78. Історія розвитку та реорганізації національних державних установ в Україні в 1930–90-х роках.
79. Спроби створення українських національних державних установ у 1939–1950-х роках.

80. Реформування органів державної влади і управління в умовах здобуття Україною незалежності.
81. Структура вищих органів державного управління в незалежній Україні.
82. Місцеве самоврядування в Україні за Конституцією 1996р.
83. Державний апарат: визначення, ознаки.
84. Принципи організації державного апарату та функціонування державних установ України.
85. Функції та структура державного апарату України
86. Управлінський інструментарій державної установи
87. Інформаційно-комунікаційне забезпечення функціонування державних установ.
88. Взаємодія органів публічної влади із громадськістю.
89. Перспективи і напрями вдосконалення функціонування державних установ в Україні.
90. Види та особливості функціонування сучасних державних установ України.

Кожне питання у заліковому білеті оцінюється до 10 балів.

Приклад залікового білету

ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ

Освітньо-кваліфікаційний рівень МАГІСТР
Спеціальність 032 «ІСТОРІЯ ТА АРХЕОЛОГІЯ»
Триместр 15
Навчальна дисципліна «ІСТОРІЯ ДЕРЖАВНИХ УСТАНОВ»

ЗАЛІКОВИЙ БІЛЕТ № ____

1. Загальна історіографія українського інституціознавства.
2. Земські урядовці Речі Посполитої.
3. Реформування органів місцевого самоуправління в кінці XVIII ст.

Затверджено на засіданні

Кафедри історії

Протокол № _____ від «_____» _____ 20__ року

Завідувач кафедри _____

Екзаменатор _____

Міронова І.С.

Гаргаун Я.І.

7. Критерії оцінювання та засоби діагностики результатів навчання

Заочна форма

№	Вид діяльності (завдання)	Критерії оцінювання	Максимальна кількість балів
1	Семінарські заняття	6 семінарських занять. Максимальна кількість балів на семінарі – 10 (10*6)	60
2	Творча робота	Оцінювання творчої роботи: 5 балів – написання творчої роботи, 5 балів – захист.	10
3	Залік	В кожному заліковому білеті по 3 питання. Кожне питання оцінюється до 10 балів (10*3)	30
	Всього		100

Оцінювання результатів навчальної діяльності студентів здійснюється з урахуванням індивідуальних особливостей студентів і передбачає диференційований підхід в його організації.

Оцінюватися може виконання студентами будь-яких навчальних завдань, під час роботи над якими студенти демонструють власне історичне мислення: розгорнуті і стислі усні відповіді, письмові роботи, доповіді, реферати, виступи в дискусіях тощо.

При цьому враховується:

- розуміння студентами взаємозв'язків між історичними подіями, уміння порівнювати, пояснювати, аналізувати та критично оцінювати історичні факти;
- самостійність мислення;
- використання різних джерел історичних знань, з розумінням їх особистостей, умінням їх характеризувати і оцінювати;
- правильність і достатність добору історичних фактів для розв'язування поставлених викладачем завдань;
- чіткість і завершеність викладу;
- мовна грамотність.

Критерії оцінки усної відповіді студента:

10 балів ставиться у випадку:

- студент вільно володіє, визначеними програмою, знаннями й уміннями;
- правильно і в достатній кількості добирає необхідні для відповіді факти;
- висловлює власне ставлення до навчального матеріалу;
- відповідь чітка і завершена;
- мова добра.

8 балів ставиться у відповідності з попередніми вимогами, але:

- студент має незначні ускладнення при використанні визначених програмою знань і умінь;
- при доборі фактів припускається незначних помилок;
- власне ставлення студентом висловлюється, але в аргументації зустрічаються окремі неточності;
- мова добра.

6 балів ставиться в такому випадку:

- студент користується лише окремими знаннями й уміннями;
- порушує логіку викладу;
- відповідь недостатньо самостійна;
- аргументація слабка;
- є суттєві помилки в знанні фактичного матеріалу та висновках;

- мова спрощена.
- 0-2 бали ставиться в разі незнання більшої частини матеріалу, відсутності будь-якої логіки викладу, а саме:**
- студент не володіє необхідними для здійснення завдання уміннями;
- головного фактичного матеріалу не знає.

Критерії оцінки студента при написанні та захисті творчої роботи:

- **10 балів** виставляється якщо виконані всі вимоги до написання наукової роботи: позначена проблема і обґрунтована її актуальність, зроблено короткий аналіз різних точок зору на дану проблему і логічно викладена власна позиція, сформульовані висновки, тема розкрита повністю, витриманий обсяг, дотримані вимоги до зовнішнього оформлення.
- **9 балів** виставляється якщо основні вимоги до наукової роботи виконані, але при цьому допущені незначні недоліки. Зокрема, не витриманий обсяг; є упущення в оформленні.
- **7-8 балів** виставляється якщо основні вимоги до наукової роботи виконані, але при цьому допущені недоліки. Зокрема, є неточності у викладі матеріалу; відсутня логічна послідовність в судженнях, не витриманий обсяг; є упущення в оформленні.
- **5-6 балів** виставляється якщо є істотні відступи від вимог до виконання наукової роботи. Зокрема: тема висвітлена лише частково, відсутній висновок.
- **3-4 бали** виставляється якщо є істотні відступи від вимог до виконання наукової роботи. Зокрема: допущені фактичні помилки у змісті, відсутній висновок.
- **1-2 бали** виставляється якщо тема наукової роботи не розкрита, виявляється істотне незрозуміння проблеми.

Критерії оцінювання заліку:

- **30 балів** виставляються студенту при глибоких і всебічних знаннях проблеми, грамотному і злагодженому логічно їх викладі, досконалому володінні понятійним апаратом, умінні підкріплювати теоретичні знання практичними висновками, здатності швидко і правильно робити умовиводи, використовувати при аналізі сучасних явищ теоретичні положення на основі вивчення основної та додаткової літератури; якщо дані правильні, повні і глибокі відповіді на всі теоретичні питання відповідно до навчальної програми дисципліни, немає помилок у виконанні, матеріал викладено грамотною мовою з дотриманням логічної послідовності;
- **25-29 балів** виставляються студенту при глибоких і всебічних знаннях проблеми, грамотному і злагодженому логічно їх викладі, досконалому володінні понятійним апаратом, умінні підкріплювати теоретичні знання практичними висновками, здатності швидко і правильно робити умовиводи, використовувати при аналізі сучасних явищ теоретичні положення на основі вивчення основної та додаткової літератури; якщо студентом дано правильні, повні відповіді на всі теоретичні питання індивідуального завдання відповідно до навчальної програми дисципліни, матеріал викладено грамотною мовою з дотриманням логічної послідовності, однак допущені незначні похибки при відповіді;
- **20-24 бали** виставляються студенту при твердому і досить повному знанні проблеми, відсутності характерних неточностей при відповідях на питання залікового білета та на поставлені додаткові питання, умінні в основному пов'язувати теоретичний матеріал з практичними завданнями, що стоять в сучасних умовах, володінні понятійним апаратом, знанні основної літератури; якщо на запропоновані теоретичні питання дані правильні, але неповні відповіді; матеріал викладено грамотною мовою з дотриманням логічної послідовності, однак допущені несуттєві похибки або неточності у відповідях, допущена незначна помилка;
- **15-19 балів** виставляються студенту при достатньому знанні навчального матеріалу, відсутності грубих помилок при відповідях на питання залікового білета, умінні

підкріплювати теоретичні знання практичними висновками, знанні основних понять і категорій; якщо відповіді на теоретичні питання в цілому правильні, але неповні, допущені неточності у формулюваннях і логічні похибки, допущені одна-дві несуттєві помилки;

- **10-14 балів** виставляються студенту, якщо відповіді на теоретичні питання неповні, допущені неточності у формулюваннях і логічні похибки;
- **5-9 балів** виставляються студенту при наявності грубих помилок у відповідях на теоретичні питання залікового білета, які свідчать про неправильне розуміння суті проблеми, невмінні підкріплювати теоретичні знання практичними висновками, незнанні основного категоріального апарату, якщо відповіді на теоретичні питання містять грубі помилки, свідчать про незнання і нерозуміння відповідних розділів програмного матеріалу;
- **0-4 бали** виставляються студенту, якщо відповіді на теоретичні питання містять грубі помилки, які свідчать про незнання і нерозуміння відповідних розділів програмного матеріалу.

10. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для заліку
90–100	A	зараховано
82–89	B	
75–81	C	
67–74	D	
60–66	E	
35–59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
0–34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

8. Рекомендовані джерела інформації

8.1. Основні

1	Вол Б., Малик Я. Чуприна В. Історія української державності. – Львів : Світ, 1995. Галицьке намісництво (1772–1921): Архівно-бібліографічний фондний покажчик. – К. – Режим доступу: http://www.twirpx.com/file/889869/
2	Градовский А. Д. Высшая администрация России XVIII в. и генерал-прокуроры // Собр. соч. – Т. 1. – СПб. – Режим доступу: http://elib.shpl.ru/ru/nodes/10896-gradovskiy-a-d-vyssshaya-administratsiya-rossii-xviii-st-i-general-prokurory-spb-1866#page/1/mode/grid/zoom/1
3	Горобець В. Присмерк Гетьманщини: Україна в роки реформ Петра I. – К.: Інститут історії України НАН України – Режим доступу: http://chtyvo.org.ua/authors/Horobets_Viktor_Mykolaiovych/Prysmerk_Hetmanschyny_Ukraina_v_roky_reform_Petra_I/
4	Гуржій О. Українська козацька держава в другій половині XVII–XVIII ст.: кордони, населення, право. – К.: “Основи” – Режим доступу: http://chtyvo.org.ua/authors/Hurzhii_Oleksandr/Ukrainska_kozatska_derzhava_v_druhii_polovyni_XVII_XVIII_st_kordony_naselennia_pravo/
5	Єрмолаєв В. М. Історія вищих представницьких органів влади в Україні: Навчальний посібник / Національна юридична академія ім. Ярослава Мудрого. – Х.: “Право”, 2007 – Режим доступу: http://www.twirpx.com/file/1241244/
6	Історія українського козацтва: Нариси у двох томах. – Т. 1. – К.: Вид. Дім “Києво-Могилянська Академія”, 2006.
7	Когут З. Російський централізм і українська автономія: Ліквідація Гетьманщини 1760–1830. – К.: “Основи”, 1996.
8	Котляр М. Ф. Історія давньоруської державності. – К.: Київськ. славістичний ун-т, 2002.
9	Кресін О. В. Політико-правова спадщина української політичної еміграції першої половини XVIII ст. – К.: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2001 – Режим доступу: http://history.org.ua/JournALL/journal/2004/1/14.pdf
10	Крикун М. Земські уряди на українських землях у XV–XVIII ст. // Записки НТШ. – Т. 228. Праці Історико-філологічної секції. Львів, 2000. – С. 68–90.
11	Купчинський О. Акти і документи Галицько-Волинського князівства XIII – першої половини XIV ст.: Дослідження, тексти. – Львів, 2005 – Режим доступу: http://www.twirpx.com/file/636261/
12	Левченко Л. Історія Миколаївського і Севастопольського військового губернаторства (1805–1900): Навчальний посібник. – Миколаїв: Вид. МДГУ ім. Петра Могили, 2006.
14	Папакін Г. Історія державних установ України: Урядуючі інституції та державні установи IX — початку XX ст. / НАН України. Інститут історії України; Національна академія керівних кадрів культури і мистецтва. — К.: Інститут історії України, 2010. – 243 с.
15	Паньонко І. М. Органи влади Запорозької Січі: Монографія. – Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2006.
16	Шандра В. С. Генерал-губернаторства в Україні: XIX – початок XX ст. – К.: Інститут історії України, 2005.
17	Її ж. Київське генерал-губернаторство 1832–1914. Історія, створення та діяльність, архівний комплекс та його інформативний потенціал. – К., 1999.
18	Її ж. Малоросійське генерал-губернаторство, 1802–1856: функції, структура, архів. – К.: Держкомархів України, 2001.
19	Юшков С. Нариси з історії виникнення і початкового розвитку феодалізму в Київській Русі.

8.2. Додаткові:

	Гуржій І. Гетьман Іван Скоропадський. – Режим доступу: http://chtyvo.org.ua/authors/Hurzhii_Oleksandr/Hetman_Ivan_Skoropadskyi/
	Дорошенко Д. Нарис історії України. – Т. 1–2. (різні видання) – Режим доступу: http://chtyvo.org.ua/authors/Doroshenko_Dmytro/Narys_istorii_Ukrainy_t1/
	Крип'якевич І. Студії над державою Богдана Хмельницького // Записки Наукового товариства ім. Шевченка. – Тт. 130, 134-135, 138-140, 144, 151 та ін.
	Олуйко В. М., Слободянюк П. Я., Баюк М. І. Адміністративно-територіальний устрій Поділля: Історія і сучасність. – Хмельницький, 2005.
	Полонська-Василенко Н. Історія України. – (різні видання). Режим доступу: http://chtyvo.org.ua/authors/Polonska-Vasylenko_Nataliia/Istoriia_Ukrainy_Tom_2_vyd_1995/
	Смолій В., Степанков В. Українська державна ідея: проблеми формування, еволюції, реалізації. – К.: “Альтернативи”, 1997 – Режим доступу: http://chtyvo.org.ua/authors/Smolii_Valerii/Ukrainska_derzhavna_ideia_XVII_XVIII_stolit/
	Чухліб Т. Гетьмани Правобережної України в історії Центрально-Східної Європи (1663–1713). – К.: Вид. дім “Києво-Могилянська Академія”, 2004.
	Шандор В. Закарпаття: історично-правничий нарис від IX ст. до 1920. – Нью-Йорк: Карпатський Союз – Режим доступу: https://studentu.click/doc/shandor-vikentijj-zakarpattya-istorichno-pravnijj-naris-vid-kh-st-do-17052
	Шевчук В. П., Тараненко М. Г. Історія української державності: Курс лекцій. – Київ: Либідь, 1999.
	Яковенко Н. Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України. – Вид. 2-е, перероблене і розширене. – К.: “Критика”, 2005.
	Вілкул Т. Дружина-віче: баланс абстракцій // СОЦІУМ: Альманах соціальної історії. – Вип. 1. – К., 2002. – С. 33–45 – Режим доступу: http://chtyvo.org.ua/authors/Vilkul_Tetiana/Druzhyna-vice_balans_abstraktsii/
	Моця О. П. Місце князівської військової дружини в державній системі Київської Русі // Воєнна історія. – № 5–6 (23–24), 2005. – С. 50–68.